

opusdei.org

Svätý Jozef v kresťanskom živote a v učení svätého Josemaríu

Štúdia uverejnená v Romane č.
59 o úcte svätého Jozefa.
Autorom je Lucas F. Mateo-
Seco.

20.03.2025

Štúdia^[1] uverejnená v Romane č. 59 o
úcte svätého Jozefa. Autorom je
Lucas F. Mateo-Seco.

Úcta k svätému Jozefovi bola v duši svätého Josemaríu hlboko zakorenená už od útleho detstva. Keď spomínal, ako v roku 1934 zveril svätému patriarchovi kroky na získanie prvého svätostánku, v roku 1971 poznamenal: ***V hĺbke duše som už mal túto úctu k svätému Jozefovi, ktorú som vám vštepil.***^[2] Táto úcta je prítomná, pevná a jasná, v spisoch z roku 1933 – hoci svätý Josemaría ju už nejaký čas prežíval, ako možno vidieť vo *Svätom ruženci*, z roku 1931 – a zostala živá a hrejivá až do konca jeho života, pričom v posledných rokoch života zažila pozoruhodný rast^[3].

1. Úvod

V troch bodoch, ktoré v Ceste venuje úcte k svätému Jozefovi, sa už objavujú niektoré teologické dôvody, na ktorých túto úctu zakladá. V bode 559 píše: ***Svätý Jozef, Kristov otec,***

*je aj tvojím otcom a pánom. —
Utiékaj sa k nemu^[4].*

Významná je sila, s akou nazýva svätého Jozefa **Kristovým otcom**. Neskôr, v homílii z 19-III-1963, ktorá je celá venovaná svätému Jozefovi^[5], jasne vyjadrí zmysel, v ktorom hovorí o tomto otcovstve, a to podľa známej úvahy svätého Augustína v *Sermo* 51, 20: **Pán sa nenarodil z Jozefovho semena. Predsa však, vďaka jeho zbožnosti a láske, narodil sa Jozefovi syn z Panny Márie, ktorý bol Božím Synom^[6].** Pre svätého Jozefa otcovstvo vo vzťahu k Ježišovi nie je otcovstvom podľa tela, ale je to *skutočné a jedinečné* otcovstvo, ktoré pramení z jeho pravého manželstva s Máriou a z jeho veľmi osobitného poslania, a ktoré je dôvodom, prečo ho Cirkev a každý kresťan vzývajú aj ako „Otca a Pána“.

V tej istej homílii, ktorú sme práve citovali, svätý Josemaría hovorí: ***Už veľa rokov rád vzývam láskavým titulom: Náš Otec a Pán***^[7]. A vysvetľuje: ***Svätý Jozef je naozaj otcom i pánom, ochraňujúcim a sprevádzajúcim na pozemskej púti tých, čo si ho ctia, tak, ako ochraňoval a sprevádzal Ježiša, zatiaľ čo rástol a stával sa z neho muž***^[8].

Pedro Rodríguez v kriticko-historickom vydaní *Cesty* poznamenáva, že svätý Josemaría mohol prevziať výraz *Otec a Pán* od svätej Terézie od Ježiša, ktorá mala taký vplyv na úctu k svätému Jozefovi nielen v Karmelu, ale v celej Cirkvi^[9].

V *Ceste* sa dôsledky tohto „otcovstva“ sústreďujú v učení svätého Jozefa o „vnútornom živote“. Bod 560 hovorí: ***Svätý Jozef, náš otec a pán, je učiteľom vnútorného života.*** —

Odovzdaj sa mu pod ochranu a pociťš účinok jeho moci. A bod 561: Svätá Terézia vo svojom životopise o svätom Jozefovi napísala: Kto nenachádza učiteľa, ktorý by ho naučil modliť sa, nech si vezme za učiteľa tohto slávneho svätca a nepomýli si cestu. — Je to rada skúsenej duše. Nasleduj ju.

Dôvodom, ktorý svätý Josemaría uvádza na potvrdenie týchto dvoch rád, je dôverný a nepretržitý vzťah, ktorý mal svätý Jozef s Ježišom a Máriou počas celého svojho života.

Tri vyššie uvedené body *Cesty* situujú myšlienky svätého Josemaríu o svätom Jozefovi do dvoch základných súradníc: *pravdy* o jeho otcovstve nad Ježišom a vplyvu svätého patriarchu v dejinách spásy. Tieto body svedčia o zrelom *jozefologickom* myslení a pevnom teologickom presvedčení už od prvých prejavov. Svedčí o tom jednoduchá pevnosť, s akou bez akéhokoľvek zaváhania

nazýva svätého Jozefa Ježišovým „otcom“^[10].

2. Silná predchádzajúca tradícia

Svätý Josemaría s triezvosťou reči a presnosťou jazyka, ktoré ho charakterizovali, vedel, že je súčasťou pevnej cirkevnej tradície teológie a úcty k svätému patriarchovi. Jeho úvahy o svätom Jozefovi sú bohaté, pevné a stále a objavuje sa v nich spolu s iniciatívou vlastnou jemnej zbožnosti pohnutej Duchom Svätým veľkolepá znalosť teologických otázok týkajúcich sa svätého Jozefa a vedomie, že kráča po bezpečnej pôde^[11].

Ako je známe, v roku 1870 Pius IX. dekrétom *Quemadmodum Deus* (8. decembra 1870) vyhlásil svätého Jozefa za patróna univerzálnej Cirkvi a 15. augusta 1889 Lev XIII. vydal encykliku *Quamquam pluries* venovanú svätému patriarchovi. V tejto encyklike, vyznačujúcej sa

veľkou myšlienkovou živosťou, sa základné línie teológie svätého Jozefa preberajú práve pri uvádzaní dôvodov, prečo ho treba považovať za patróna univerzálnej Cirkvi.

Prvým dôvodom, ktorý pápež uvádza, je skutočnosť, že svätý Jozef je manželom Panny Márie, a teda *otcom* Ježiša, ktoré je dobrom – *bonum prolis (dobro potomstva)* – tohto manželstva. V pápežovom texte je pravda o manželstve Panny Márie a svätého Jozefa nepochybná a vedie priamo k pravde o *otcovstve* svätého Jozefa k Ježišovi. Obe skutočnosti – manželstvo a otcovstvo – predstavujú dve základné črty božského povolania svätého Jozefa: bol povolaný plniť tieto dve úlohy, ktoré si Boh sám o sebe želal, v ich vlastnej hodnote. Práve v tomto povolaní nachádzajú zmysel svojej existencie ostatné milosti, ktoré svätý Jozef dostal; v ňom sa teda nachádza

konečný dôvod „jeho dôstojnosti, jeho svätosti a jeho slávy“^[12].

Podľa Leva XIII. je manželstvo svätého Jozefa s Pannou Máriou konečným dôvodom všetkého, čo sprevádza postavu svätého Jozefa, pretože pravda a dokonalosť tohto manželstva „vyžaduje“ účasť na jeho dobrách a najmä na *dobré potomstva*, aj keď bolo potomstvo splodené panensky. Pápež nazýva toto manželstvo „najvyšším spolužitím a priateľstvom, ku ktorému sa pridružuje spoločenstvo dobier“, a hovorí, že svätý Jozef bol daný Panne nielen ako „spoločník v živote, svedok panenstva a strážca čestnosti“, ale aj ako *účastník* na jej „vznešenej veľkosti“. Je teda „legitímnym a prirodzeným strážcom Svätej rodiny“^[13].

Lev XIII. v tomto nadväzuje na myšlienkovú líniu, ktorú vyjadrili už svätý Ambróz a svätý Augustín a

ktorá nachádza jednu zo svojich najdokonalejších formulácií u svätého Tomáša Akvinského: medzi svätou Máriou a svätým Jozefom bolo pravé a dokonalé manželstvo. Vzhľadom na večné panenstvo Panny Márie mali niektorí starovekí autori isté ťažkosti s tým, aby tento zväzok považovali za pravé manželstvo^[14]. Tieto váhania v prospech pravosti manželstva rozptýlili okrem iných príčin aj rozhodujúce stanovisko, ktoré zaujali svätý Ambróz^[15] a svätý Augustín^[16]. To však nebránilo významným autorom, ako bol svätý Bernard (+1153), aby boli veľmi opatrní v otázke potvrdenia manželstva medzi svätým Jozefom a Pannou Máriou, alebo aby ho nehodnotili ako základný prvok jozefínskej teológie^[17]. Postoj svätého Tomáša Akvinského (+1274) nenecháva priestor na pochybnosti: zväzok medzi Jozefom a Máriou bol pravým a dokonalým manželstvom,

pretože v ňom došlo k manželskému spojeniu ich duší^[18].

Netreba zabúdať, že považovať zväzok medzi Jozefom a Máriou za pravé manželstvo zodpovedá jazyku Nového zákona, ktorý neváha nazvať Máriu „manželkou“ Jozefa: o Máriinom panenstve sa nehovorí nejednoznačne ani na tých miestach, kde je nazvaná Jozefovou manželkou (porov. napr. Mt 1, 16-25), ani sa neváha nazvať Jozefa Ježišovým otcom, ani ho ako takého ukázať (porov. napr. Lk 2, 21-49).

3. Postava svätého Jozefa v učení svätého Josemaríu

Svätý Josemaría už vo svojich prvých spisoch opisuje postavu svätého Jozefa ako mladého muža, možno o niečo staršieho ako Panna Mária, ale v plnosti sily a života: ***Svätý patriarcha nebol starý muž, ale mladý, silný, odolný, s veľkou vernosťou a pevnosťou. Sväté***

písmo ho definuje jedným slovom: spravodlivý (porov. Mt 1, 20-21). Jozef bol spravodlivý muž, muž plný všetkých čností, ako sa patrí na toho, kto mal byť Božím ochrancom na zemi^[19].

V pozadí tohto opisu je presvedčenie, že Boh pri udeľovaní povolania obdarúva toho, kto ho prijíma, príslušnými milosťami, a že teda svätého Jozefa ozdobil tými darmi prirodzenosti a milosti, ktoré z neho urobili dôstojného manžela svätej Márie a hlavu Svätej rodiny; je tiež zrejmé, že podobne ako v prípade Panny Márie úloha svätého Jozefa nie je *vedľajšia*, ale je podstatnou súčasťou Božieho plánu spásy.

V kázni svätého Josemaríu sa dôraz na mladosť svätého Jozefa zakladá aj na troch základných dôvodoch: na zdravom rozume pri čítaní Svätého písma (jeho zasnúbenie sa vždy predstavuje ako *normálne*

zasnúbenie a manželstvo mladej ženy so starým mužom by nebolo normálne), na spoločenstve duší, ktoré je vlastné manželstvu (láska, ktorá medzi nimi existuje), a predovšetkým na presvedčení, že svätá čistota nie je otázkou veku, ale pramení z lásky: ***Nestotožňujem sa s klasickým spôsobom zobrazovania svätého Jozefa ako starca, hoci sa to dialo s dobrým úmyslom zdôrazniť Máriino trvalé panenstvo. Predstavujem si ho ako mladého, silného, možno o niekoľko rokov staršieho než Panna Mária, ale v plnom rozkvetе veku a životnej energie. Na to, aby človek žil cnosť čistoty, nemusí čakať na starobu a nedostatok síl. Čistota sa rodí z lásky a čistej láske neprekáža ani fyzická zdatnosť, ani radosť mladosti. Mladé bolo srdce i telo svätého Jozefa, keď uzavrel manželstvo s Máriou; keď sa dozvedel tajomstvo jej Božieho materstva; keď s ňou***

žil, rešpektujúc jej neporušenosť, ktorú chcel Boh zanechať svetu ako ďalšie znamenie svojho príchodu medzi ľudské tvory^[20]. Pre svätého Josemaríu je „neprijateľné“ predstavovať svätého Jozefa ako starca, aby sa umlčalo nesprávne zmýšľanie^[21]. Rovnako neprijateľné by bolo nielen pochybovať o pravdivosti jeho manželstva s Máriou, ale aj ignorovať lásku, ktorá medzi nimi existovala.

3.1. Láska medzi svätým Jozefom a Pannou Máriou

Mons. Javier Echevarría ponúka cenné svedectvo o tom, ako svätý Josemaría videl vzťah medzi Máriou a Jozefom v jeho slovách pred Pannou Máriou Guadalupskou:

Rodina, ktorú tvoria mladý, čestný, pracovitý, silný muž a žena, takmer dieťa, ktorí svojím zasnúbením naplneným čistou láskou nachádzajú vo svojom

živote ovocie Božej lásky k ľuďom. Ona má pokoru nič nehovoriť: aké to poučenie pre nás všetkých, ktorí sme vždy pripravení spievať o svojich činoch! Pohybuje sa s jemnosťou čestného človeka – a ten moment bol veľmi ťažký, keď sa dozvedel, že jeho žena, svätica, čaká dieťa – a nechcúc pošpiniť povesť tohto stvorenia, mlčí, zatiaľ čo premýšľa, ako dať veci do poriadku, kým nepríde Božie svetlo, o ktoré nepochybne žiada od prvej chvíle, a bez váhania sa prispôsobí plánom neba^[22].

Autenticita manželstva so sebou prináša existenciu manželskej lásky, snívanie o spoločnom živote, záväzok, a je logické myslieť si, že tieto črty boli v manželstve Jozefa a Márie veľmi prítomné. Boh k tejto láske pridal Máriino ovocie: večného Syna, ktorý sa stal človekom a ktorý sa chcel narodiť v ľudskej rodine.

Ako sme už povedali, svätý Josemaría považuje za samozrejmé, že manželstvo medzi svätým Jozefom a Pannou Máriou je skutočným manželstvom. Vychádza z toho ako z istého faktu a ďalej uvažuje o láske, ktorá existovala medzi oboma manželmi: ***Svätý Jozef musel byť mladý, keď sa oženil s Pannou Máriou, ženou, ktorá vtedy práve dospievala. Ako mladý muž bol čistý, cudný. A bol taký práve vďaka láske. Iba ak naplníme srdce láskou, môžeme si byť istí, že sa nerozhnevá a nezblkne, ale zostane verné najčistejšej Božej láske***^[23].

Pre svätého Josemaríu je láska kľúčom ku každému ľudskému životu a je aj kľúčom k Jozefovmu životu: v nej spočíva dôvod jeho sily, jeho vernosti, jeho čistoty. O niečo ďalej dodáva: ***Viete si predstaviť svätého Jozefa, ktorý tak veľmi miloval Pannu Máriu a vedel o jej***

nepoškvrnenej neporušenosti? Ako veľmi trpel, keď videl, že čaká dieťa! Upokojilo ho až zjavenie Boha, nášho Pána, prostredníctvom anjela. Hľadal rozumné riešenie: nezneuctiť ju, odísť bez toho, aby niečo povedal. Ale aký to bol smútok, keď ju miloval celým srdcom; viete si predstaviť jeho radosť, keď sa dozvedel, že plod toho lona je dielom Ducha Svätého?^[24]

Hoci sa svätý Josemaría nezdržiava príčinou Jozefovho zmätku, naznačuje, že spočíva v tom, že „nevidel“, a nie v tom, že pochyboval o cnosti svojej manželky. Nevie, čo má robiť: **Jozef bol spravodlivý muž, muž plný všetkých cností, ako sa patrí na toho, kto má byť Božím ochrancom na zemi. Spočiatku sa trápil, keď zistil, že jeho Nepoškvrnená nevesta čaká dieťa. Vidí v týchto udalostiach Boží prst, ale nevie, ako sa má zachovať. A**

vo svojej úprimnosti, aby ju neočiernil, pomyslel si, že ju tajne prepustí^[25].

Jozefova bolesť poukazuje na samotnú skutočnosť, že musí opustiť svoju manželku. Svätý Josemaría sa triezvo pridržiava údajov, ktoré ponúka Nový zákon, číta ich s vierou a zdravým rozumom: podľa textov je Jozefov zmätok jasný; tento zmätok je spôsobený nevedomosťou, ktorú vyjasní anjelovo posolstvo; Jozefova láska a poznanie Márie ho vedú k tomu, že si myslí, že v tejto udalosti, ktorej nerozumie, je Boží prst. Svätý Josemaría tu naznačuje to, čo si mysleli mnohí exegéti: že Jozefova pochybnosť sa netýka Máriinej počestnosti, ale toho, ako by sa mal zachovať, keď uváži, že ide o niečo božské^[26].

A vždy láska uprostred, lebo svätý Josemaría nepochybuje o tom, že medzi nimi bola autentická

manželská láska^[27]. Navyše sa zdá, že Jozefova čistota je chránená touto láskou, ktorá sa zakladá na viere: ***Jeho viera sa spája s láskou, a to s láskou k Bohu, ktorý plní sluby dané Abrahámovi, Jakubovi, Mojžišovi; s nežnou láskou ženícha k Márii a s otcovskou nehou k Ježišovi. Viera a láska v nádeji na veľké poslanie, ktoré Boh práve na svete začínal, pričom si poslužil aj ním, tesárom z Galiley: poslanie vykúpenia ľudí***^[28].

To znamená, že uprostred temnoty viery dokázal svätý Jozef vytušiť aj niečo z veľkosti svojho poslania.

3.2. Jozefovo otcovstvo

Svätý Josemaría sa bez váhania hlási k otcovstvu svätého Jozefa. Od svojich prvých spisov až po posledné ho nazýva Ježišovým otcom bez ďalších výhrad. Dá sa povedať, že jeho myslenie v súvislosti s teológiou svätého Jozefa je zapísané v

súradniciach dvoch otcov: svätého Jána Zlatoústeho a svätého Augustína. Od svätého Jána Zlatoústeho cituje text, ktorý mu vkladá do úst tieto slová: „Nemysli si, že preto, že počatie Krista je dielom Ducha Svätého, je ti cudzia služba tejto božskej ekonómie. Lebo ak je pravda, že ty nemáš účasť na splodení a Panna zostáva nedotknutá; predsa však všetko, čo súvisí s otcovstvom bez toho, aby sa porušila dôstojnosť panenstva, to všetko ti dávam, tak ako Synovi dávaš meno“^[29]. Od svätého Augustína cituje svätý Josemaría, ako sme videli, *51. kázeň*^[30].

Uplatňovanie otcovstva vo vzťahu k Ježišovi predstavuje podstatnú časť „poslania“, ktoré naplňa celý Jozefov život: ***má božské poslanie: žije s oddanou dušou, úplne sa venuje veciam Ježiša Krista, posväcuje bežný život***^[31]. V tom spočíva jedna z hlavných príťažlivostí svätého

patriarchu pre svätého Josemaríu: jeho úplná odovzdanosť Ježišovi Kristovi, **posväcujúc bežný život**, to znamená pri vykonávaní úloh, ktoré sú vlastné jeho úradu, a ako dobrý otec židovskej rodiny svojej doby.

V knihe *Ísť s Kristom* svätý Josemaría ponúka dlhý opis otcovsko-synovského vzťahu, ktorý sa rozvíja medzi svätým Jozefom a naším Pánom. Je to krásna stránka, triezva a zbožná, s dôrazom na detail: **Pre svätého Jozefa bol Ježišov život postupným objavovaním vlastného povolania. Už predtým sme spomenuli tie prvé roky, plné zdanlivo kontrastujúcich okolností: Ježišovo oslavovanie a útek, vznešenosť mudrcov a biedu maštale, spev anjelov a mlčanie ľudí. Keď prišla chvíľa predstaviť Dieťa v chráme, Jozef, ako skromnú obeť prinášajúci pár hrdličiek vidí, ako Simeon a Anna vyhlasujú, že Ježiš je Mesiáš. Jeho**

otec a matka divili sa tomu, čo sa o ňom hovorilo (Lk 2, 33), píše svätý Lukáš. Neskôr, keď bez vedomia Márie a Jozefa zostáva Ježiš v chráme, tento evanjelista hovorí, že keď ho po troch dňoch hľadania našli, strýpli od údivu (Lk 2, 48). Jozef sa diví, Jozef žasne. Boh mu odhaľuje svoje zámery a on sa ich snaží pochopiť. (...) Svätý Jozef — tak, ako žiaden iný človek pred ním ani po ňom — sa od Ježiša naučil byť pozorným pri rozpoznávaní zázračných Božích diel, a naučil sa mať dušu i srdce otvorené^[32].

Tu je vnútorný život svätého Jozefa opísaný ako autentická púť vo viere, v istom zmysle veľmi podobná púti Panny Márie. Mária i Jozef postupne objavujú Božiu vôľu a svoju prvú odovzdanosť uskutočňujú vo vernosti, ktorou sa navzájom utešujú. Zároveň Jozef pri uskutočňovaní svojho otcovstva

odovzdal Ježišovi svoje remeslo tesára, svoj spôsob práce, dokonca v mnohých veciach aj svoje videnie sveta: ***No ak sa Jozef naučil od Ježiša žiť božským spôsobom, odvážim sa povedať, že v tom ľudskom zasa on naučil mnohé veci Božieho Syna. (...) Jozef miloval Ježiša tak, ako otec miluje svojho syna a snažil sa mu dať všetko to najlepšie, čo len mohol. Staral sa o toto Dieťa, ako mu bolo prikázané, a vychoval z neho tesára: prenechal mu svoje remeslo. Preto keď susedia z Nazareta hovorili o Ježišovi, nazývali ho faber alebo fabri filius — tesár a tesárov syn (Porov. Mk 6, 3; Mt 13, 55). Ježiš pracoval v Jozefovej dielni a po jeho boku. A aký bol Jozef, ako v ňom účinkovala milosť, ktorá ho robila schopným zastať si úlohu po ľudskej stránke vychovať Božieho Syna? Ježiš sa musel Jozefovi iste podobať: spôsobom práce, črtami***

charakteru, rečou. V Ježišovom realizme, v jeho pozorovacej schopnosti, v spôsobe, ako si sadal za stôl a lámal chlieb, v jeho zálube prednášať svoje učenie vecne a brať si pritom príklady z každodenného života — v tom všetkom sa odráža jeho detstvo a mladosť, a tým aj jeho styk s Jozefom^[33].

Tu je paradox, ktorý si svätý Josemaría dobre uvedomuje: Ten, ktorý je Múdrosť, sa od človeka „učí“ tým najzákladnejším veciam, ako je napríklad tesárske remeslo. V tomto paradoxe sa prejavuje „vznešenosť tajomstva“ Vtelenia a pravda o Jozefovom otcovstve. Pri svojej Matke sa Pán naučil hovoriť a chodiť; v dome, ktorému vládol svätý Jozef, sa naučil lekciám pracovitosti a čestnosti. Ich vzájomná láska urobila Jozefa a Ježiša podobnými v mnohých ohľadoch: ***Nie je možné prehliadnuť vznešenosť tohto***

tajomstva. Ten Ježiš, ktorý je človekom, ktorý hovorí prízvukom konkrétnej oblasti Izraela, ktorý sa podobá remeselníkovi menom Jozef, je Boží Syn. A kto môže niečo učiť Boha? No Ježiš je však aj skutočným človekom a žije normálny život: najskôr ako dieťa, potom ako chlapec, ktorý pomáha Jozefovi v dielni, a napokon ako zrelý muž, v plnosti svojho veku. A Ježiš sa vzmähal v múdrosti, veku a v obľube u Boha i u ľudí (Lk 2, 52)

[34]

3.3. Svätý Jozef, učiteľ vnútorného života v práci

Svätý Jozef vedel Ježiša naučiť lekciám, ktorými každý dobrý izraelský otec vedel vychovávať svojho syna: lekciám čistého života a obety, ľudských cností a práce obetovanej Bohu a dobre vykonanej; lekciám triezveho, spravodlivého a čestného života. Svätý Jozef bude učiť

aj nás, ktorí s Kristom tvoríme jedno telo. ***Jozef bol po ľudskej stránke Ježišovým učiteľom; správal sa k nemu každý deň s ohľaduplnou láskou a staral sa oňho s radostnou obetavosťou. Nie je to vari dobrý dôvod na to, aby sme tohto spravodlivého muža, tohto svätého Patriarchu, v ktorom vrcholí viera Starého zákona, považovali za Učiteľa vnútorného života? Duchovný život nie je predsa nič iné než vytrvalý a dôverný styk s Kristom, aby sme sa s ním jedného dňa stotožnili. A Jozef nám bude vedieť o Ježišovi povedať mnoho vecí. Preto ho nikdy neprestávajúce uctievať, ite ad Ioseph —chodte k Jozefovi (Gn 41, 55), ako nám to hovorí kresťanská tradícia slovami Starého zákona^[35].***

Dve charakteristiky života svätého Jozefa mocne priťahovali náklonnosť svätého Josemaríu: jeho život

kontemplácie a jeho život práce. Je to logické, pretože obe črty sú pre ducha Opus Dei podstatné. Na sviatok Zjavenia Pána v roku 1956 povedal: ***A na záver ešte jedna myšlienka, venovaná spravodlivému mužovi, nášmu Otcovi a Pánovi, svätému Jozefovi, ktorý v scéne Zjavenia Pána zostal ako zvyčajne nepovšimnutý. Predstavujem si ho pohrúženého v kontemplácii, s láskou ochraňujúceho Božieho Syna, ktorý bol ako človek zverený do jeho otcovskej starostlivosti. S nádherným jemnocitom človeka, ktorý nežije pre seba, sa svätý Patriarcha veľkoryso oddáva tichej a účinnej službe. Hovorili sme dnes o živote modlitby a apoštolskom zápale. Kto by mohol byť lepším učiteľom než svätý Jozef? Ak chcete radu, ktorú opakujem neúnavne už veľa rokov, ite ad Ioseph, choďte k Jozefovi (Gn 41, 55): on vás naučí, ako sa***

konkrétne, ľudským i božským spôsobom priblížiť k Ježišovi. A rýchlo sa osmelíte toto novonarodené Božie Dieťa, podobne ako on, nosiť na rukách, bozkávať, obliekať a opatrovať^[36].

Vnútorňý citát je prevzatý z modlitby k svätému Jozefovi, ktorá je prípravou na svätú Omšu v Rímskom misáli^[37]. Táto modlitba uvádza ako príklad kontempláciu svätého Jozefa o Ježišovej blízkosti, ktorá je vo svojej jednoduchosti dobrým príkladom bezprostrednosti, s akou má kresťan kontemplovať Ježišov život.

Svätý Josemaría bol fascinovaný Jozefovým životom v práci a považoval ho za učiteľa vnútorného života v tomto živote *intenzívnej a pokornej práce, pretože nás učí spoznávať Ježiša, žiť s ním a cítiť sa súčasťou Božej rodiny. Svätý Jozef nám tieto ponaučenia dáva ako obyčajný človek, ako otec*

rodiny, ako remeselník, čo si zarába na živobytie prácou vlastných rúk. A táto skutočnosť má pre nás význam, ktorý je podnetom na zamyslenie sa i na radosť^[38]. Postava svätého Jozefa hovorí aj o univerzálnosti povolania k apoštolátu: vedel premeniť prácu na príležitosť „dať spoznať Ježiša“.

Veľká časť homílie *V Jozefovej dielni* je venovaná tejto téme: **duch Opus Dei sa opiera o bežnú prácu, o profesionálnu prácu uskutočňovanú uprostred sveta. Božie povolanie nám dáva poslanie, pozýva nás k spoluúčasti na jedinečnej úlohe Cirkvi a k tomu, aby sme svedčili o Kristovi pred našimi rovesníkmi, ľuďmi ako sme my, a všetky veci pozdvihovali k Bohu^[39].** Postava svätého Jozefa vyniká ako tá, ktorá vedela dať práci jej náležitý rozmer v dejinách spásy.

Práve tu, v obetovaní svojej práce Bohu, kresťan vykonáva kňazstvo, ktoré dostal v krste. V komentári k práve citovanej modlitbe k svätému Jozefovi hovorí: ***Deus qui dedisti nobis regale sacerdotium... Pre všetkých kresťanov je kňazstvo skutočné (...): všetci máme kňazskú dušu. Praesta, quaesumus ut, sicut beatus Ioseph unigenitum Filium tuum, natum ex Maria Virgine, (...) suis manibus reverenter tractare meruit et portare, (...) ita nos facias cum cordis munditia.. . Takto, takto nás chce mať: s čistým srdcom. Et operis innocentia – nevinnosť skutkov je čistota úmyslu – tuis sanctis altaribus deservire. Slúžiť mu nielen na oltári, ale v celom svete, ktorý je pre nás oltárom. Všetky ľudské činnosti sa konajú ako na oltári a každý z vás v tom spojení kontemplatívnych duší, ktorým je váš deň, určitým spôsobom odrieka svoju Omšu,***

ktorá trvá dvadsaťštyri hodín, v očakávaní ďalšej Omše, ktorá bude trvať ďalších dvadsaťštyri hodín, a tak ďalej až do konca nášho života^[40].

Kňazovi prináleží posväcovať. Posväcovanie práce sa uskutočňuje ako vykonávanie kňazstva veriacich, „všetky ich skutky, modlitby a apoštolské podujatia, manželský a rodinný život, každodenná práca, duševné i telesné zotavovanie, ak sa konajú v Duchu, ba aj životné ťažkosti, ak sa trpezlivo znášajú, stávajú sa *duchovnými obetami, príjemnými Bohu skrze Ježiša Krista* (1 Pt 2, 5), ktoré pri slávení Eucharistie nábožne prinášame Otcovi spolu s obetou Pánovho tela“^[41].

Medzi prejavmi úcty k svätému Jozefovi vyniká jedna, ktorou sa svätý Josemaría tiež včleňuje do bohatej staršej tradície: prirovnanie

svätého patriarchu k Jozefovi, Jakubovmu synovi, ktorý dal chlieb obyvateľom Egypta a Izraelitom. Toto prirovnanie posilňuje skutočnosť, ktorá sa hlboko dotýka jeho srdca: pretože „hľadať chlieb“ je charakteristické pre otca rodiny – my sme súčasťou rodiny svätého Jozefa – a pretože chlieb, o ktorom sa hovorí, je svätá Eucharistia. Najživšie texty na túto tému sa nachádzajú pri spomienke na udalosti okolo získania povolenia na sviatosťné vyhradenie nášho Pána v prvej študentskej rezidencii.

Takto si na túto udalosť spomína: ***V roku 1934, ak sa nemýlim, sme začali prevádzkovať prvú študentskú rezidenciu (...)***
Potrebovali sme mať Pána pri sebe, vo svätostánku. Teraz je to jednoduché, ale vtedy zriadiť svätostánok bolo veľmi náročné. (...) Začal som prosiť svätého Jozefa, aby nám daroval prvý

svätostánok, a rovnako aj moje deti, ktoré boli vtedy okolo mňa. Zatiaľ čo sme mu túto vec zverovali, snažil som sa zohnať potrebné predmety: rúcha, svätostánok... Nemali sme peniaze. Keď som vyzbieral päť „duros“, čo bola v tom čase diskrétna suma, minuli sme ju na iné, naliehavejšie potreby. Podarilo sa mi osloviť niekoľko mníšok, ktoré mám veľmi rád, a poprosiť ich, aby mi nechali svoj svätostánok; ozdoby som zohnal inde a nakoniec nám dobrý madridský biskup dal povolenie mať pri sebe Najsvätejšiu sviatosť. Potom som na znak vďaky dal na kľúč od svätostánku pripevniť malú retiazku s medailkou svätého Jozefa, na ktorej zadnej strane je napísané: ite ad Ioseph! Svätý Jozef je teda naozaj naším Otcom a Pánom, pretože nám dal chlieb – eucharistický chlieb – ako dobrý otec rodiny. Nepovedal som

už predtým, že patríme do jeho rodiny?^[42]_____.

Svätý Jozef, darca chleba pre Svätú rodinu, je aj darcom chleba pre Cirkev. Z neba naďalej vykonáva svoje otcovstvo nad tými, ktorí v Kristovi tvoria jedno mystické telo. S pribúdajúcimi rokmi sa táto úvaha stávala čoraz živšou a postupne sa zakorenila v duši svätého Josemaríu. Ctihodný Boží služobník Alvaro del Portillo spomína na túto spomienku z cesty do niektorých juhoamerických krajín v roku 1974: „Počas tejto cesty začal náš zakladateľ hovoriť o tajomnej – *nevýslovnej*, ako povedal – prítomnosti Márie a Jozefa vedľa svätostánkov celého sveta.

Argumentoval takto: ak sa Panna nikdy neoddelila od svojho Syna, je logické, že by mala byť naďalej po jeho boku, aj keď sa Pán rozhodne zostať v tomto *väzení lásky*, ktorým je svätostánok: aby Ho adorovala, milovala, modlila sa za nás. A tú istú

myšlienku uplatnil aj na svätého Jozefa: bol vždy blízko Ježiša a svojej Nevesty; mal to šťastie, že zomrel v ich prítomnosti, aká to bola úžasná smrť! (...) Skrátka, náš Otec^[43] do všetkého zapájal svätého Jozefa“^[44].

Na záver možno povedať, že zbožnosť svätého Josemaríu voči svätému Jozefovi a jeho teologická vízia postavy a poslania svätého patriarchu sa zakladá na jeho meditácii nad Svätým písmom – na jeho kresťanskom čítaní Biblie –, na svätých Otcoch, najmä na svätom Jánovi Zlatoústom a svätom Augustínovi, a na tom, čo tvorí jadro teológie svätého Jozefa v predchádzajúcom pápežskom magistériu, najmä v magistériu Leva XIII. Mariánska teológia je zvyčajne štruktúrovaná okolo pravého materstva Panny Márie (jej materstva nad Kristom a nad všetkými ľuďmi); podobným spôsobom je teológia svätého Jozefa,

ako ju nachádzame vyjadrenú v učení svätého Josemaríu, štruktúrovaná okolo troch základných osí: pravdy o jeho manželstve s Pannou Máriou, pravdy o jeho otcovstve vo vzťahu k Ježišovi a jeho poslania ako strážcu najprv Svätej rodiny a potom Cirkvi. V rámci týchto súradníc pozorný čitateľ nachádza láskyplný postup v „objavovaní“ drobných detailov, podôb a odtieňov, ktoré trvali až do konca jeho života, ako je to zdôraznené napríklad v práve citovanom svedectve ctihodného Božieho služobníka Alvara del Portilla.

[1] Posmrtno publikovaný článok.

[2] SVÄTÝ JOSEMARÍA ESCRIVÁ, *Z Jozefovej rodiny*, poznámky z

meditácie, 19-III-1971 (AGP, knižnica, P09, s. 136).

[3] Porov. ANDRÉS VÁZQUEZ DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*, zv. III, Rialp, Madrid 2003, s. 728 a nasl.

[4] SVÄTÝ JOSEMARÍA ESCRIVÁ, *Cesta*, bod 559.

[5] SVÄTÝ JOSEMARÍA ESCRIVÁ, *Íst s Kristom*, body 39-56. Ďalej ako *V Jozefovej dielni*.

[6] SVÄTÝ AUGUSTÍN, *Sermo* 51, 20: PL 38, 351; BAC 95, s. 40. Porov. *V Jozefovej dielni*, bod 55.

[7] *V Jozefovej dielni*, bod 39.

[8] *Ibid.*

[9] SVÄTÁ TERÉZIA, *Základy*, prológ, 5; BAC 212, 8. vydanie, s. 675). Porov. *Cesta. Kriticko-historické vydanie, ktoré pripravil Pedro Rodríguez*, Rialp, Madrid 2002, s. 689, najmä č. 29.

[10] O rôznych opisoch otcovstva svätého Jozefa, ktoré sa v priebehu storočí objavili - právne, putatívne, výchovné, adoptívne, atď. - porovnaj B. LLAMERA, *Teología de San José*, BAC, Madrid 1953, s. 73-114.

[11] Okrem početných narážok na svätého Jozefa, ktoré svätý Josemaría robí počas celého svojho života, existujú štyri rozsiahle texty venované svätému Jozefovi, pomocou ktorých sa dá ľahko načrtnúť takmer kompletná teológia svätého patriarchu. Tu sú texty: homília *V Jozefovej dielni*, 19-III-1963, v knihe *Ísť s Kristom*, body 39-56; *Jozefova škola*, poznámky z rozjímania, 19-III-1958 (AGP, knižnica, P18, s. 79-88); *Svätý Jozef, náš Otec a Pán*, poznámky z rozjímania, 19-III-1968 (AGP, knižnica, P09, s. 93-103); *O Jozefovej rodine*, poznámky z rozjímania, 19-III-1971 (AGP, knižnica, P09, s. 133-141). Odteraz sa posledné tri

budú citovať ako *Jozefova škola; Svätý Jozef, náš Otec a Pán; a O Jozefovej rodine.*

[12] LEV XIII, *Quamquam pluries* (15-VIII-1889), bod 3.

[13] *Ibid.*

[14] Porov. G.M. BERTRAND, *Joseph (saint). II. Patristique et haut moyen âge, Dictionnaire de Spiritualité*, VIII, Beauchesne, Paris 1974, s. 1304.

[15] *Nec te moveat quod frequenter Scriptura conjugem dicit: non enim virginitatis ereptio, sed conjugii testificatio, nuptiarum celebratio declaratur (In Lucam, 2, 5: SC 45, s. 74).*

[16] *Quare pater? Quia tanto firmiter pater, quanto castius pater (...) Non ergo de semine Joseph Dominus, quamvis hoc putaretur: et tamen pietati et charitati Joseph natus est de Maria virgine filius, idemque Filius*

Dei (Sermo 51, 10, 13 y 16: PL 38, s. 342, 344-346, 348; BAC 95, s. 39-40).

[17] Porov. SVÄTÝ BERNARD, *Homilia Super missus est*, II, 15: *Nec vir ergo matris, nec filii pater exstitit, quamvis certa... et necessaria dispensatione utrumque ad tempus appellatus sit et putatus* (v *Opera*, t. 4, éd. J. Leclercq et H. Rochais, Roma 1966, s. 33).

[18] SVÄTÝ TOMÁŠ AKVINSKÝ, *Summa Theologica III*, q. 29, a. 2, in c.

[19] *Jozefova škola*, s. 80. Na inom mieste hovorí: **Z evanjeliových rozprávání vystupuje Jozef ako veľká osobnosť: ani na chvíľu sa nám nejaví zakríknutý alebo ustráchaný zoči-voči životu. Práve naopak, dokáže čeliť problémom, poradiť si v ťažkých situáciách, a zodpovedne a s iniciatívou vziať na seba zverené úlohy** (V *Jozefovej dielni*, bod 40).

[20] V *Jozefovej dielni*, bod 40. Tie isté myšlienky nájdeme aj v: *O Jozefovej rodine*, s. 134, a *Svätý Jozef, náš Otec a Pán*, s. 95-96.

[21] Aby sa lepšie „zaručilo“ panenstvo Presvätej Márie, niektoré apokryfy hovorili o predchádzajúcom manželstve Jozefa a predstavovali ho v pokročilom veku. Táto prezentácia mala silný vplyv na umenie (porov. G. M. BERTRAND, in *Joseph (saint). II. Patristique et haut moyen âge, Dictionnaire de Spiritualité*, VIII, cit. dielo, s. 1302-1303). Pre „realizmus“ a jednoduchosť svätého Jozefa je predstava týchto apokryfov neprijateľná. Josemaríov prístup je veľmi podobný prístupu svätého Hieronyma v *Adv. helvidium*, 19 (PL 23, 203): treba sa triezvo držať údajov, ktoré ponúka Nový zákon.

[22] SVÄTÝ JOSEMÁRIA, *Poznámky z jeho osobnej modlitby pred Pannou Máriou Guadalupskou*, 21-V-1970,

citované v J. ECHEVARRÍA, *List*, 1-XII-1996 (AGP, knižnica, P17, zv. 4, s. 230-231).

[23] — *O Jozefovej rodine*, s. 134.

[24] — *Ibid.*, s. 138.

[25] — *Jozefova škola*, s. 80.

[26] — Po citácii Mt 1, 20 P. GRELOT komentuje: „Výzva nebáť sa sa odohráva v príbehu povolania: Jozef, spravodlivý človek, dostáva od Boha povolanie k miere jeho spravodlivosti (...) Tým, že si Jozef berie matku dieťaťa a stáva sa jej manželom, stáva sa zároveň zodpovedným za matku a dieťa pred Bohom a ľudstvom; je to jeho osobitná úloha v pláne spásy. Jeho skutočné otcovstvo je poznačené tým, že dá dieťaťu meno; to bude odteraz *slovom uznania* otca pre syna“ (P. GRELOT, *Joseph (Saint). I. Écriture, Dictionnaire de Spiritualité*, VIII, cit. dielo, s. 1297-1298).

[27] Tu je ďalší šťastný výraz: „(...) ale Jozef, jej manžel, keďže bol, ako sa patrí, spravodlivý a nechcel ju očierniť... Nie, nemohol podľa svojho svedomia. Trpí. Vie, že jeho žena je nepoškvrnená, že je nepoškvrnenou dušou, a nechápe zázrak, ktorý sa v nej odohral. Preto *voluit occulte dimittere eam* (Mt 1, 19), uvažuje, že ju tajne opustí. Váha, nevie, čo má robiť, ale rieši to najčistejším spôsobom“ (*Svätý Jozef, náš Otec a Pán*, s. 101).

[28] *V Jozefovej dielni*, bod 42.

[29] SVÄTÝ JÁN ZLATOÚSTY, *In Mat.*, Hom. 4, 6: BAC 141, s. 70. Porov. *Jozefova škola*, s. 80-81.

[30] Porov. *V Jozefovej dielni*, bod 55.

[31] *Jozefova škola*, bod 81.

[32] *V Jozefovej dielni*, bod 54.

[33] *Ibid.*, bod 55.

[34] *Ibid.*, bod 55.

[35] *Ibid.*, bod 56.

[36] *Íst' s Kristom*, bod 38.

[37] *O felicem virum, beatum Ioseph, cui datum est, Deum, quem multi reges voluerunt videre et non viderunt, audire et non audierunt; non solum videre et audire, sed portare, deosculari, vestire et custodire!*

[38] *V Jozefovej dielni*, bod 39.

[39] *Ibid.*, bod 45.

[40] SVÄTÝ JOSEMARÍA ESCRIVÁ,
Poznámky z rozjímania, Rím, 19-
III-1968.

[41] *Lumen gentium*, bod 34.

[42] *O Jozefovej rodine*, s. 137.

[43] Don Alvaro del Portillo označuje
svätého Josemaríu za *nášho Otca*,

pretože Opus Dei je rodina s nadprirodzeným charakterom.

[⁴⁴] ÁLVARO DEL PORTILLO, *Rozhovor o zakladateľovi Opus Dei*, Rialp, Madrid 1993, 161.

pdf | document generated
automatically from <https://opusdei.org/sk-sk/article/svaty-jozef-v-krestanskom-zivote-a-v-uceni-svateho-josemariu/>
(25.03.2025)